

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Samenvatting CO₂-Managementplan JenV 2023-2024

CO₂-Prestatieladder niveau 3

Datum: 23-01-2024

Status: v1.1

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
1.1.	Context en instrument.....	3
2.	De CO₂-voetafdruk van het Ministerie van JenV	4
2.1.	Afbakening organisatie	4
2.2.	Voetafdruk organisatie.....	5
2.3.	Pandgebonden en vervoersgebonden CO ₂ -uitstoot	8
3.	Reductiedoelstellingen	11
4.	Reductiemaatregelen	13
4.1.	Maatregelen voor vastgoed en energie.....	13
4.2.	Maatregelen voor mobiliteit.....	16
4.3.	Reeds goedgekeurde maatregelen	17
5.	Transparantie en communicatie	18
5.1.	Context.....	18
5.1.1.	<i>Omschrijving en definities</i>	18
5.1.2.	<i>Strategie</i>	18
5.1.3.	<i>JenV organisaties</i>	18
5.2.	Communicatie doelstellingen.....	19
6.	Participatie	20
6.1.	JenV externe keteninitiatieven	20
6.2.	JenV interne keteninitiatieven.....	20
7.	Stuurcyclus CO₂-management	22
7.1.	Stuurcyclus via de Deming circle.....	22

1. Inleiding

1.1. Context en instrument

Verduurzaming is als gevolg van de grootschalige maatschappelijke energietransitie in korte tijd een belangrijk thema geworden binnen het Rijk. Dit wordt versterkt door het feit dat er in het Klimaatakkoord specifiek voor het Rijk doelstellingen zijn opgenomen. Ook voor het Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV), als onderdeel van het Rijk, zijn deze doelstellingen leidend bij de verduurzaming van het departement. Hoewel verduurzaming een breed thema is, gaan veel verduurzamingsdoelstellingen specifiek over de CO₂-reductie. Om die reden heeft de Interdepartementale Commissie Bedrijfsvoering Rijk (ICBR) en aansluitend de Strategische Bedrijfsvoeringsraad (SBR) van JenV besloten de CO₂-reductie binnen het Rijk gestructureerd en daadkrachtig ter hand te nemen. Dit om de stappen te maken naar een klimaatneutrale bedrijfsvoering in 2030.

Om de CO₂-reductie goed en uniform te kunnen meten en effectieve reductiemaatregelen te kunnen formuleren wordt rijksbreed en binnen JenV de methodiek CO₂-Prestatieladder ingevoerd. Op basis van deze methodiek kan ook transparant en eenduidig worden gecommuniceerd over de voortgang. Het ministerie van JenV is begin 2023 gecertificeerd voor de CO₂-Prestatieladder op niveau 3, betreffende verslagjaren 2019-2021. Doordat alle departementen binnenkort een uniforme wijze van aanpak hebben zal zo ook de rijksbrede aanpak van het verduurzamingsbeleid kunnen worden versterkt.

De CO₂-Prestatieladder is een methodiek die uitgaat van een stap voor stap benadering bij het realiseren van CO₂-reductie. De gehele CO₂-reductie kan immers niet in één keer worden bereikt. Uitgaande van dit groeimodel is JenV bij de CO₂-Prestatieladder op trede 3 “ingestapt”. Dit houdt in dat er een goed beeld is van de omvang en aanpak van de emissies die JenV zelf uitstoot door het energieverbruik van panden en de uitstoot van vervoersbewegingen. De ambitie is om later de stappen te zetten naar trede 4 en 5, waarin JenV verantwoordelijkheid neemt voor de ketenemissies in de inkoop van goederen en diensten. De CO₂-Prestatieladder heeft betrekking op alle organisatieonderdelen die aan JenV zijn verbonden, met uitzondering van de sui generis organisaties Politie en Rechtspraak en de ZBO's. Het COA en OM hebben besloten zich aan te sluiten bij de JenV brede CO₂-Prestatieladder.

Dit CO₂-Managementplan geeft stapsgewijs aan hoe JenV de CO₂-emissies wil reduceren en is daardoor een belangrijk middel bij de uitvoering van het verduurzamingsbeleid. Kort samengevat geeft dit plan inzicht in de CO₂-emissies, de reductiedoelen en -maatregelen, de sturingscyclus met betrekking tot de resultaten en de wijze waarop wordt gecommuniceerd. De kwaliteit en het beheer van de CO₂-Prestatieladder worden geborgd via het kwaliteitsmanagementplan. Dit CO₂-managementplan zal regelmatig, conform de eisen van de CO₂-Prestatieladder, worden geactualiseerd.

2. De CO₂-voetafdruk van het Ministerie van JenV

2.1. Afbakening organisatie

Om inzicht te krijgen in de eigen uitstoot en maatregelen te treffen om deze te verminderen, is het van belang de afbakening van de JenV-organisatie duidelijk te omschrijven. Voor overheden omvat dit de organisaties die onder directe operationele en/of financiële zeggenschap van de hoofdorganisatie staan. Voor JenV betekent dit dat alle organisaties onder het organisatie- en mandaatbesluit¹ hieronder vallen. Zij staan direct onder controle van de Bestuursraad van JenV. In tabel 1 zijn deze organisaties weergegeven. Om een indruk van hun relatieve grootte te verkrijgen, zijn ze voorzien van hun personeelsomvang in 2022 (exclusief extern ingehuurd personeel).

Aantal medewerkers in fte. binnen de organisatorische grenzen 2022	
Dienst Justitiële Inrichtingen (inclusief de JIO)	15.538
Immigratie en naturalisatiedienst IND	4.290
Bestuursdepartement clusters	2.247
Raad voor de Kinderbescherming	1.974
Centraal Justitieel Incassobureau	1.143
Justitiële Informatiedienst Justid	524
Nederlands Forensisch Instituut	577
Dienst Terugkeer en Vertrek	550
Screeningsautoriteit Justis	312
Nationaal Cyber Security Centre	153
Secretariaat Schadefonds Geweldsmisdrijven	109
Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatie Centrum	84
Vrijwillige deelname aan de CO₂-Prestatieladder:	
Openbaar Ministerie (incl. rijksrecherche)	5.615
Centraal Orgaan opvang asielzoekers	2.887
TOTAAL	35.962

Tabel 1

¹ Zie link: [wetten.nl - Regeling - Organisationsbesluit Ministerie van Justitie en Veiligheid - BWBR0040293 \(overheid.nl\)](https://wetten.nl/Regeling-Organisatiebesluit-Ministerie-van-Justitie-en-Veiligheid-BWBR0040293-overheid.nl) per 29-06-2023. Vanwege de zeer beperkte omvang is de dienst Nationale Opvang Organisatie geplaatst onder het Bestuursdepartement.

2.2. Voetafdruk organisatie

Voor herbeoordeling op niveau 3 van de CO₂-Prestatieladder heeft JenV de CO₂-uitstoot² binnen scope 1, scope 2 en van dienstreizen (onderdeel van scope 3) geïnventariseerd.

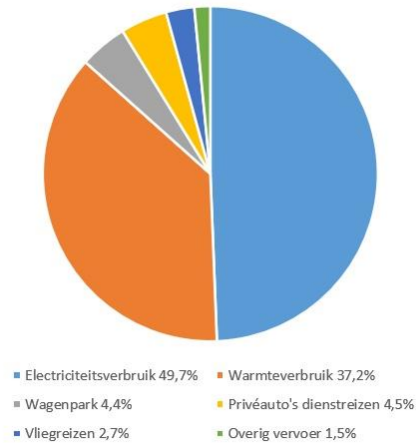
- Scope 1 omvat alle verbrandingsemissies van gas en brandstoffen die JenV heeft ingekocht zoals gas voor de verwarming van gebouwen en benzine en diesel voor het wagenpark.
- Scope 2 omvat alle emissies van ingekochte elektriciteit en warmte zoals elektriciteitsverbruik voor JenV panden en stadswarmte.
- "Business travel" omvat alle uitstoot door dienstreizen van medewerkers met het vliegtuig, door gedeclareerde kilometers met privéauto's van medewerkers, openbaar vervoer en ingehuurd vervoer zoals taxi's. Echter, JenV kiest er voor de definitie van business travel te vergroten met het vervoeren van personen die met JenV in aanraking komen. Dit zijn gedetineerden van DJI, asielzoekers van het COA, en vreemdelingen zonder verblijfstatus van DTenV. Het vervoer van deze personen vormt namelijk een essentieel onderdeel binnen het hele primaire proces van de JenV organisatie en kan daarom niet weggelaten worden uit de emissie inventarisatie. Deze aanpak past overigens goed in de benadering van de CO₂-Prestatieladder "wie de energierekening betaalt, meet de uitstoot mee in de CO₂-voetafdruk".
- Voor alle emissies zijn conform het handboek CO₂-Prestatieladder 3.1 de emissiefactoren vastgesteld op basis van de website [www.CO₂-emissiefactoren.nl](http://www.CO2-emissiefactoren.nl), waarbij de wijzigingslijst van SKAO als leidend wordt beschouwd. Separaat aan deze CO₂-management rapportage is een beschrijving van de bronnen van alle emissies, de bewerkingen die op de gegevens zijn toegepast, emissiefactoren, en minder goed meetbare emissies beschikbaar.

In de onderstaande diagrammen is de verdeling van CO₂-uitstoot v.w.b. scope 1 en 2 emissies naar emissie in 2022 weergegeven. De pandgebonden emissies zijn onderverdeeld in elektriciteitsgebruik en warmteverbruik, en vervoers-emissies in de verschillende bronnen van uitstoot. 2019 blijft gehandhaafd als referentiejaar omdat 2020 en 2021 door de Corona-pandemie een mogelijk vertekend beeld van pand- en reisemissies kunnen geven.

Op grond van de CO₂-Prestatieladder niveau 3 bedroeg in 2022 de CO₂-uitstoot van JenV 139.700 ton CO₂. Dit komt overeen met een auto die 724 miljoen kilometer rijdt; ter vergelijking 18.100 rondjes om de aarde. 1 Ton komt overeen met 1000 kilogram.

² Op het CO₂ prestatieladder niveau 3 wordt het inzicht van de uitstoot voor scope 1, 2 en dienstreizen inzichtelijk gemaakt. De werkelijke CO₂ uitstoot van JenV ligt hoger. Op het CO₂ prestatieladder niveau 4 & 5 ontstaat meer zicht in de werkelijke uitstoot in de JenV ketens.

Totale uitstoot JenV 2022: 139.700 ton CO2

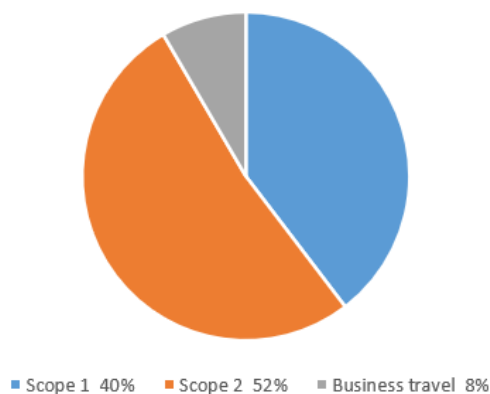
Figuur 1 CO₂-uitstoot JenV in 2022 op scope 1 en scope 2 emissies en dienstreizen.

In figuur 1 is deze uitstoot weergegeven naar oorsprong. Pandgebonden CO₂-uitstoot heeft met 87% het grootste aandeel in de uitstoot van JenV.

Van het elektriciteitsverbruik kwam 69.200 ton CO₂, gevolgd door warmteverbruik van de panden van JenV (aardgas + stadswarmte) 52.100 ton CO₂.

Voor de dienstreizen van JenV medewerkers en de personen die door JenV worden vervoerd (gedetineerden, asielzoekers en vreemdelingen zonder verblijfsstatus) was de totale CO₂-uitstoot 18.400 ton CO₂. Bij vervoer kwamen de grootste twee bijdragen van het wagenpark van JenV en kilometers die medewerkers declareren voor het maken van dienstreizen met hun eigen auto.

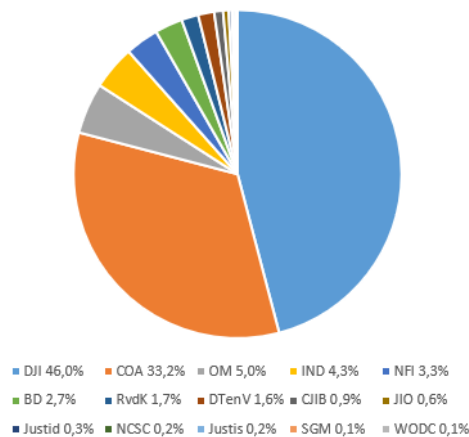
CO₂ uitstoot JenV naar scope in 2022 (139.700 ton)

Figuur 2 Aandeel CO₂-uitstoot naar scope

In figuur 2 is de CO₂-uitstoot van JenV in 2022 uitgesplitst naar scope. Een gedeelte van de vervoersuitstoot valt in scope 1, omdat dit de verbranding van diesel en benzine door het wagenpark zelf betreft.

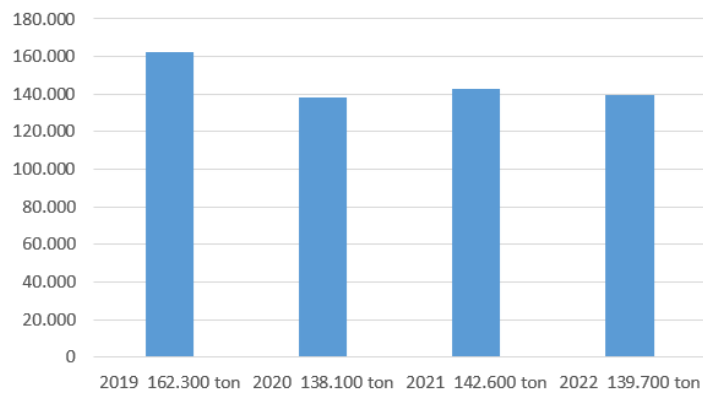
Totale CO2 uitstoot JenV naar organisatie 2022

Figuur 3 Aandeel CO₂-uitstoot van de JenV organisaties op het totaal (scope 1, scope 2 en businessreizen)

In figuur 3 is de CO₂-uitstoot van JenV onderverdeeld naar organisatie. De grootste CO₂-uitstoot komt van DJI gevolgd door het COA. De koplopers (top 4 grootste uitstoters van JenV: DJI, COA, OM en IND) zijn verantwoordelijk voor bijna 90% van de CO₂-uitstoot van JenV.

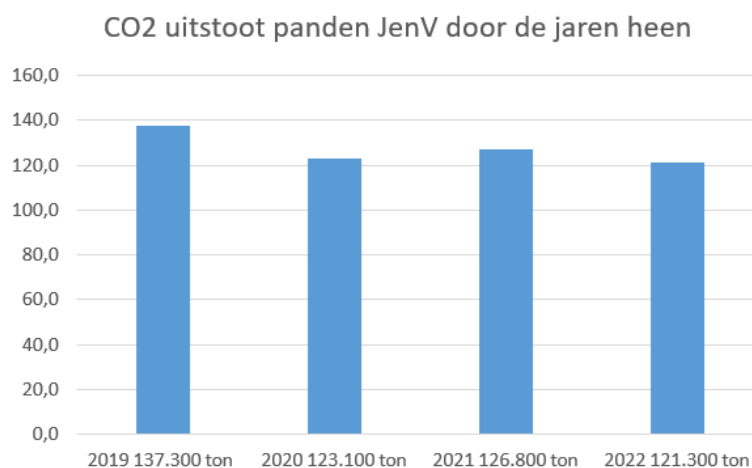
CO₂ uitstoot JenV door de jaren heen

Figuur 4 CO₂-uitstoot JenV van 2019 t/m 2022 (scope 1, scope 2 en businessreizen)

In figuur 4 is de CO₂-uitstoot van JenV door de jaren heen te zien. Sinds 2019 is deze afgenomen van 162.300 ton CO₂ naar 139.700 ton CO₂. In de volgende paragraaf wordt apart gekeken naar pandgebonden CO₂-emissies, vervoersgebonden CO₂-emissies en splitsen we uit naar de invloed van emissiefactoren en activiteiten van JenV.

2.3. Pandgebonden en vervoersgebonden CO₂-uitstoot

Figuur 5 Pandgebonden CO₂-uitstoot JenV van 2019 t/m 2022

Pandgebonden CO₂-emissies

In figuur 5 is de pandgebonden CO₂-uitstoot van JenV door de jaren heen weergegeven. In 2019 bedroeg de uitstoot 137.300 ton CO₂. Deze is gedaald naar 121.300 ton CO₂ in 2022. De totale daling bedroeg 16.000 ton CO₂. Een deel van deze daling wordt verklaard door inspanningen van JenV, COA of het Rijksvastgoedbedrijf als pandbeheerder, maar een groot deel wordt ook toegeschreven aan veranderende emissiefactoren. In 2022 zijn er wijzigingen opgetreden in de emissies door panden en dienstreizen.

Periode 2019-2022		Percentage van voetafdruk 2019
Vershil in pandgebonden uitstoot	-16.000 ton CO ₂	-9%
Vershil verklaard door veranderende emissiefactoren	-12.600 ton CO ₂	-8%
Vershil verklaard door minder energieverbruik door JenV exclusief COA	-4.800 ton CO ₂	-3%
Vershil verklaard door meer energieverbruik door COA	+1.400 ton CO ₂	+1%

Tabel 2 Verklaring daling pandgebonden CO₂ uitstoot 2022 afgezet tegen 2019

In tabel 2 is een uitsplitsing gemaakt naar oorzaak veranderende emissiefactoren. De 12.600 ton daling CO₂-uitstoot (8% op de voetafdruk 2019) door veranderende emissiefactoren komt door:

- De CO₂-uitstoot van grijze stroom is in Nederland in de periode 2019-2022 gedaald van 649 gram CO₂ per kWh (kilowattuur) naar 523 gram CO₂ per kWh. Dit heeft te maken met het kabinetsbeleid om Nederlandse kolencentrales te sluiten en te vervangen door meer grijze stroom wat is opgewekt met aardgas.
- Als tegengesteld effect is de CO₂-uitstoot van aardgas wel toegenomen in de periode 2019-2022: van 1884 gram per kubieke meter naar 2085 gram per kubieke meter. Dit komt door de toename van import van aardgas. De CO₂-uitstoot van overzees gas is hoger door transport, productie en gaslekkages.

Toch heeft JenV exclusief COA in de periode 2019-2022 een reductie van 4.800 ton CO₂ (totaal effect van 3%) bereikt die verklaard kan worden door veranderingen in de activiteiten van JenV vanwege minder energieverbruik van elektriciteit, gas en stadswarmte.

Daarnaast is er bij het COA een toename van 1.400 ton CO₂ in hun vaste kern opvang. De focus van het COA ligt op de verduurzaming van de vaste kern van asielzoekerscentra. Het is van belang te vermelden dat het praktisch niet mogelijk was om alle energieverbruik van het COA te meten.

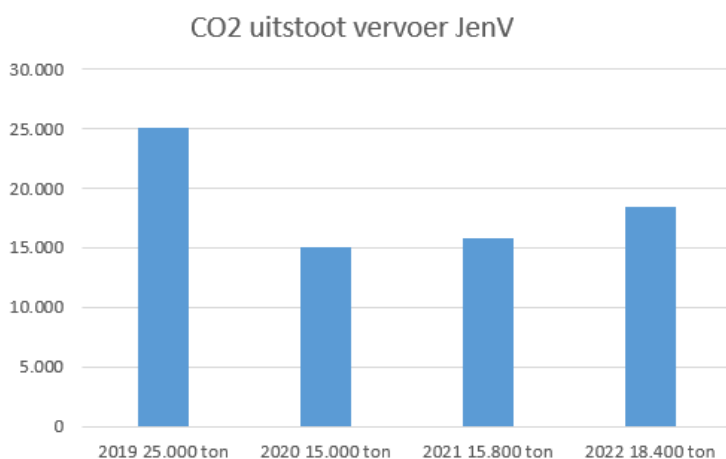
Energieverbruiksgegevens die geen onderdeel uitmaken van deze voetafdruk zijn:

- Noodopvang in beheer door COA (NOP);
- Kleinschalige woonvoorzieningen voor speciale doelgroepen in beheer door COA;
- De crisisnoodopvang (CNO) is in beheer door Nederlandse gemeenten en behoort tot de keteninzichten vereist op CO₂ prestatieladder niveau 4.

Jaartallen	2019	2020	2021	2022
Vaste kern opvang in beheer door COA (gemeten energieverbruik)	23.600	26.900	27.200	29.700
Noodopvang en kleinschalige woonvoorzieningen voor speciale doelgroepen in beheer door COA	2.400	2.000	3.100	12.700
Crisisnoodopvang in beheer door Nederlandse gemeenten				6.000 (schatting)

Tabel 2 Jaarschatting gemiddeld aantal bewoners naar type opvang COA

In tabel 2 zijn de aantallen asielzoekers en statushouders per jaar vermeld per verschillende woonvorm (jaargemiddelde).

Figuur 6 Uitstoot vervoer JenV 2019 - 2022

Vervoersgebonden CO₂-emissies

In Figuur 6 is de CO₂-uitstoot van de dienstreizen van JenV medewerkers en personen die JenV vervoert door de jaren heen weergegeven. Duidelijk is een teruggang in 2020, 2021 en 2022 te zien, met als verklaring de Corona-pandemie. In 2019 was de uitstoot 25.000 ton CO₂ en deze is gedaald met 6.600 naar 18.400 ton in 2022.

Periode 2019-2022		Percentage van voetafdruk 2019
Verschil in vervoers-uitstoot	-6.600 ton CO₂	-4%
Verschil verklaard door veranderende emissiefactoren	-1.300 ton CO ₂	-1%
Verschil verklaard door minder reisbewegingen en duurzamer reizen JenV exclusief COA	-6.600 ton CO ₂	-4%
Verschil verklaard door meer reisbewegingen COA	+1.300 ton CO ₂	+1%

Tabel 4 Verklaring verandering CO₂-vervoer 2019 t.o.v. 2022 naar oorzaak

In tabel 4 is de afname in de periode 2019-2022 weergegeven. Circa 1.300 ton CO₂ kan worden verklaard doordat vervoersmiddelen minder CO₂ per kilometer uitstoten. De belangrijkste vermindering is de daling van de CO₂-uitstoot per kilometer van een gemiddelde auto in Nederland van 220 gram CO₂ in 2019 naar 193 gram CO₂ in 2022.

De belangrijkste oorzaken voor de afname van de CO₂-emissies op mobiliteit binnen JenV (exclusief het COA) zijn minder vliegreizen en minder brandstoffenverbruik voor het wagenpark. Niet uitgesloten moet worden dat de onderliggende oorzaken vooral in de Corona-pandemie begin 2022 lagen.

Bij het COA is de CO₂-uitstoot van vervoer vergroot door de toename van hun activiteiten in het vervoeren van asielzoekers en statushouders. De emissies van het COA zijn inclusief het vervoer van bewoners in de noodopvang en crisis noodopvang.

3. Reductiedoelstellingen

De hoofdoelstelling van het Rijk, en dus ook van JenV, is het bereiken van een **klimaatneutrale bedrijfsvoering in 2030**.

Klimaatneutraal houdt in dat activiteiten geen negatief effect mogen hebben op het klimaat en geen CO₂-uitstoot veroorzaken. De strategie daarbij is gericht op besparen en voorkomen van verspilling. Vervolgens is het de bedoeling om zoveel mogelijk over te schakelen op hernieuwbare bronnen en grondstoffen³.

Het Rijk heeft verschillende tussendoelen bepaald om te stimuleren dat de reducties daadwerkelijk worden bereikt. In onderstaande tabel zijn deze tussendoelen opgenomen.

Thema	Doelstellingen JenV
Klimaat neutrale bedrijfsvoering 	Als bijdrage aan het Klimaatakkoord (netto uitstoot = 0) werkt het Rijk naar een klimaat neutrale bedrijfsvoering in 2030. Dit betreft: <ul style="list-style-type: none"> • Ministeries en organisatieonderdelen die daar direct onder vallen; • Een strategische aanpak om zoveel mogelijk uitstoot te reduceren en over te schakelen op hernieuwbare energie; • Scope 3 uitstoot wordt in aanloop naar 2030, vanaf 2025 (m.u.v. zakelijk reizen) meegenomen⁴. Dit betreft b.v. inkoopketens. Hier is nog geen gekwantificeerd doel voor vastgesteld. Doelstelling is echter zo min mogelijk negatieve milieu impact (zie b.v. ook de inkoopstrategie en het MVOI actieplan JenV).
Mobiliteit 	De Rijksoverheid halveert in 2030 de uitstoot van haar zakelijke mobiliteit (scope 3). JenV reduceert de milieubelasting van haar reiskilometers (woonwerk en zakelijk reizen) t.o.v. 2016. Dit sluit aan op het bredere project Anders Reizen, 50% CO ₂ -reductie in 2030. De CO ₂ -uitstoot van scope 1,2 en een gedeelte van de scope 3 uitstoot, namelijk het deel zakelijk reizen en woon-werkverkeer. Note: Bij toepassing van de CO ₂ -Prestatieladder op niveau 3 hoeft het woon-werkverkeer niet meegenomen te worden in de voetafdruk) In 2020 bestaat minimaal 20% van het rijkswagenpark uit zero emissieauto's en in 2028 is het wagenpark volledig zero-emissie

⁴ Voor verdere uitleg over de CO₂ prestatieladder methodiek zie www.co2-prestatieladder.nl

<p>Huisvesting</p> 	<p>Kantoren: In 2030 beschikt de kantorenportefeuille van het Rijk over gemiddeld label A. MVI-plan JenV: in 2023 minimaal label C, met streven naar B, in 2030 volledig label A. De rijkskantoren worden o.l.v. het Rijksvastgoedbedrijf verduurzaamd en de kosten worden verrekend in de (huur)tarieven.</p>
	<p>Specialty panden (zoals gevangenissen en rechtbanken): Het doel is klimaatneutraal in 2050. Om dit te bereiken zijn routekaarten opgesteld om inzichtelijk te maken welke maatregelen nodig zijn. In deze vastgoedportefeuilles van JenV zitten de grote opgaven. Veel vastgoed is verouderd en niet duurzaam. In tegenstelling tot de rijkskantoren ligt het initiatief voor de verduurzaming ook in grote mate bij JenV als opdrachtgever.</p>
	<p>In 2030 is het gasverbruik met 30% afgenomen ten opzichte van 2019 en voor minimaal 50% afkomstig van hernieuwbare bronnen (scope 1).</p>
	<p>In 2030 is de elektriciteit die door de Rijksoverheid wordt gebruikt 100% hernieuwbaar en is het energieverbruik van de kantoren met 50% gereduceerd t.o.v. 2008.</p>

Tabel 5: Reductiedoelstellingen JenV

Daarnaast heeft de oorlog in Oekraïne geleid tot het Europese besluit niet meer afhankelijk te willen zijn van Russisch gas. In Nederland is daartoe in het voorjaar van 2022 de campagne 'Zet ook de knop om' gestart, en heeft de Europese Commissie de lidstaten verzocht tussen september 2022 en maart 2023 een reductie van 15% in het aardgasverbruik te realiseren. De Rijksoverheid kreeg daardoor de opdracht om een reductie van 15% op het gasverbruik te realiseren in de periode van 1 augustus 2022 tot en met 31 maart 2023. Dit besluit bracht het streven naar het verminderen van de CO₂-uitstoot in een stroomversnelling.

Aan de ICBR heeft het Rijk op 23 mei 2023 het volgende gerapporteerd:

- De reductie werd afgezet tegen het gemiddelde verbruik van de afgelopen vijf jaar;
- De aanpak vond plaats op basis van de vastgoedportefeuilles van het Rijk;
- De doelstelling is ruim behaald met gemiddeld 22% reductie;
- De reductie van gas door JenV in de periode van augustus 2022 t/m maart 2023 is 21%.

De Europese verordening is verlengd met een extra jaar. Opnieuw dient gedurende de aansluitende periode van 1 april 2023 tot en met 31 maart 2024 15% gas te worden bespaard ten opzichte van het gemiddelde verbruik van de voorgaande vijf jaar (1 april 2017 t/m 31 maart 2022).

4. Reductiemaatregelen

De reductiemaatregelen zijn voor de verslagjaren 2019-2022 nog hoofdzakelijk afgeleid van het rijksbrede verduurzamingsbeleid. Specifiek beleid en maatregelen voor heel JenV, of voor een specifiek JenV onderdeel, is op veel terreinen nog in ontwikkeling. Organisaties zoals het IND, COA, DJI en het OM zijn in verregaande ontwikkeling van hun verduurzamingsplannen e/o programma's.

Van de meest impactvolle maatregelen is reeds een globale berekening van de invloed op de CO₂-emissie gemaakt. Hiervan is aan het einde van dit hoofdstuk een tabel opgenomen.

In hoofdstuk 7, sturingscyclus m.b.t. het CO₂-management, wordt in beeld gebracht hoe de sturing op de reductiedoelstellingen gaat plaatsvinden.

4.1. Maatregelen voor vastgoed en energie

Deze maatregelen zijn reeds vastgestelde maatregelen, c.q. maatregelen:

A	Onderwerp	Trekker	Toelichting maatregelen
1	Verduurzaming rijkskantoren (dit zijn gebouwen met een kantoorfunctie die door JenV worden gebruikt)	Rijksvastgoedbedrijf	Het Rijksvastgoedbedrijf heeft een Routekaart ⁵ voor een CO ₂ -neutrale rijkskantorenvorraad opgesteld. Naast CO ₂ -neutrale rijkskantoren in 2050 wordt er ook gericht op 100% circulariteit. Op 'natuurlijke momenten' in de levensduur van gebouwen worden duurzame aanpassingen gedaan. Voorbeelden van maatregelen zijn: <ul style="list-style-type: none">• Dak- en gevelisolatie• Verduurzamen gebouwinstallaties• Opwekking van energie
2	Verduurzaming specialty gebouwen van JenV (dit zijn gebouwen die specifiek voor een JenV functie zijn gebouwd en als zodanig worden gebruikt, b.v. gevangenissen, aanmeldcentra, laboratoria)	Rijksvastgoedbedrijf en JenV. (JenV heeft vanwege de primaire processen die in deze gebouwen plaatsvinden een aanvullende beslisbevoegdheid)	Voor deze categorie Rijksvastgoed zijn door de betreffende JenV onderdelen, samen met het Rijksvastgoedbedrijf Routekaarten opgesteld. Voorbeelden van maatregelen zijn: <ul style="list-style-type: none">• Dak- en gevelisolatie• Verduurzamen gebouwinstallaties• Opwekking van energie

⁵ Deze routekaarten richten zich op een aanpak volgens 3 lijnen: afnemende behoefte aan energie, opwekken van hernieuwbare energie rond de gebouwen en (als sluitstuk) groen inkopen.

3	Gasverbruik reduceren met 30%	Rijksvastgoedbedrijf en JenV	Maatregelen voor deze gasreductie maken deel uit van de vastgestelde routekaarten verduurzaming vastgoed (zowel rijkskantoren als specialty panden)
4	15% gasreductie van 1 april 2023 t/m 31 maart 2024	Rijksvastgoedbedrijf en JenV	<p>De Europese verordening is verlengd met een extra jaar. Opnieuw dient in de aansluitende periode van 1 april 2023 t/m 31 maart 2024 15% gas te worden bespaard ten opzichte van het gemiddelde verbruik van de voorgaande vijf jaar (1 april 2017 t/m 31 maart 2022).</p> <p>Maatregelen hierbij zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De genomen reductie maatregelen voort te zetten, tenzij dit leidt of heeft geleid tot grote comfort klachten of ongewenste technische of functionele afwijkingen; • Implementatie van verdere technische maatregelen te overwegen, zoals geadviseerd door het RVB. In het najaar zal de ICBR worden meegenomen in de geplande maatregelen; • Ons niet rijk te rekenen met het behaalde resultaat van afgelopen winter, omdat deze relatief zacht was, en we in april al een veel koudere maand hebben gehad; • De geadviseerde maatregelen zoveel mogelijk op te nemen in de reguliere verduurzamingsaanpak van de huisvesting en de facilitaire dienstverlening; • Na de zomer een voorbereid besluit te nemen over het sluiten van meerdere panden in vakantieperiodes met zeer lage bezetting rondom feestdagen; • Te laten onderzoeken hoe we meer reductie kunnen behalen met gedragsmaatregelen. <p>In de ICBR is afgesproken de 15% reductie te baseren op portefeuille niveau van hele rijksoverheid.</p>
5	Hernieuwbare elektriciteit	Rijkscategorie inkoop energie/JenV	JenV koopt vanuit de rijksbrede inkoopcategorie energie in. JenV neemt vanaf ingangsdatum 1 januari 2024 elektriciteit uit hernieuwbare bronnen (GVO's van Nederlandse

			oorsprong) af. Door de recente ontwikkelingen op de energiemarkt en andere contractuele omstandigheden is de oorspronkelijke ingangsdatum van 1 januari 2023 uitgesteld tot 1 januari 2024.
6	Hernieuwbaar gas	Rijksinkoop categorie energie	<p>Duurzame inkoop van hernieuwbaar gas is op dit moment bijna niet mogelijk, omdat er nog weinig hernieuwbaar gas wordt gemaakt.</p> <p>Vanaf 2023 koopt het Rijksvastgoedbedrijf een klein deel duurzaam gas in. In de jaren daarna gaat dit volume langzaam omhoog. Hiervoor moet de duurzame gasproductie wel toenemen.</p>
7	Zet de knop om	Rijksvastgoedbedrijf	<p>Sinds 4 april 2022 is de landelijke energiebesparingscampagne "zet de knop om" van start gegaan. Binnen de rijkskantoren wordt de verwarmingstemperatuur maximaal 19 graden en in de zomer wordt minder gekoeld (vanaf 23 graden). Hiermee wordt naar verwachting tussen de 5% en 10% gas bespaard. In de specialty panden van JenV wordt gepoogd deze campagne ook te volgen, maar er zijn vanwege het uitvoeren van specifieke primaire processen in bepaalde gevallen beperkingen.</p>
8	Programma standaard maatregelen vastgoed DJI - Labelverbetering (2030)	Rijksvastgoedbedrijf en DJI/JenV	<p>In aansluiting op de routekaarten verduurzaming heeft DJI dit programma gestart met een vijftal optionele standaard maatregelen te weten PV- panelen; LED-verlichting; Warmte terugwinning; Warmtepomp; Aansluiting warmtenet.</p> <p>Gezien de grote impact van DJI maatregelen op de doelstellingen van JenV wordt deze maatregel hier apart genoemd.</p>

Tabel 6: Maatregelen voor vastgoed en energie

4.2. Maatregelen voor mobiliteit

Deze maatregelen zijn reeds vastgestelde maatregelen, c.q. maatregelen:

A	Onderwerp	Trekker	Toelichting
1	CO ₂ -uitstoot reizen	Rijksbreed en JenV	Doelstelling 2030: Halveren van de CO ₂ -uitstoot van zakelijke mobiliteit voor 2030 in vergelijking met 2016. Dit doel is vastgelegd in het Nederlandse Klimaatakkoord (2019). De CAO Rijk ondersteunt deze doelstelling onder andere met een onderzoek naar de invulling van Anders Reizen met onder andere, fietsregelingen, terugdringen dienstreizen per vliegtuig en decentrale pilots op arbeidsvoorwaarden en duurzaamheid.
2	Vliegen	Rijksbreed en JenV	Voor vliegen geldt de afspraak niet meer naar bestemmingen te reizen die binnen 8 uur op een andere manier bereikbaar zijn. Naar Londen, Parijs en Berlijn dient per trein te worden gereisd. Tijdens de coronacrisis is veel minder gevolgen en kregen buitenlandse dienstreizen vaak een digitaal alternatief. Geconstateerd is echter dat het aantal vliegbewegingen weer gaat toenemen en dat de "8-uur" regel niet goed wordt nageleefd.
3	Zero emissie wagenpark	Inkoop categorie wagenpark	De Rijksbrede doelstelling is om in 2028 een volledig zero emissie wagenpark te hebben binnen JenV. In samenwerking met de inkoop-categorie wagenpark worden stap voor stap de huidige auto's vervangen door zero-emissie voertuigen. In 2021 had JenV 14% zero emissie voertuigen. In 2022 is een doorrekening gemaakt door PWC naar kosten en andere aspecten. Voor de grotere en specifieke voertuigen binnen JenV (bijv. gedetineerden vervoer) zijn de zero emissie alternatieven nog onvoldoende aanwezig. Hierdoor is het nog onzeker of de doelstelling van 2028 gehaald zal worden.

Tabel 7: Maatregelen voor mobiliteit

4.3. Reeds goedgekeurde maatregelen

Vastgoed gerelateerde maatregelen	Omschrijving maatregel	Procentuele reductie t.o.v. 2019	Reductie in ton CO ₂ eq.
A.3	Gasverbruik reduceren met 30%. Maatregelen voor deze gasreductie maken deel uit van de vastgestelde routekaarten verduurzaming vastgoed (zowel rijkskantoren als specialty panden)	9%	15.400
A.5	Inkopen van hernieuwbare elektriciteit. Uit de voetafdruk blijkt dat elektriciteit een groot deel uitmaakt van de CO ₂ -voetafdruk. Door de elektriciteit volledig te vergroenen is een grote reductie op de CO ₂ -emissie mogelijk. (GVO NL oorsprong)	53%	87.700
Mobiliteit gerelateerde maatregelen			
A.1	Reduceren van de zakelijke mobiliteit, Het halveren van de CO ₂ -uitstoot van zakelijke mobiliteit voor 2030 in vergelijking met 2016. DTenV uitzetvluchten zijn hierin niet meegenomen.	4%	5.900
A.3	Zero emissie wagenpark. In 2028 is het wagenpark volledig zero emissie en rijdt op groene stroom. (GVO NL oorsprong)	6%	9.500
TOTAAL		72%	121.700

Tabel 8: Aandeel reeds goedgekeurde maatregelen op de verwachte CO₂-reductie op scope 1 emissies, scope 2 emissie en dienstreizen.

5. Transparantie en communicatie

5.1. Context

5.1.1. Omschrijving en definities

Dit hoofdstuk beschrijft de wijze waarop JenV haar ambities en maatregelen op het gebied van CO₂-reductie zowel intern als extern kenbaar maakt. Uitgangspunt daarbij is hoofdzakelijk de CO₂-voetafdruk van JenV. De communicatie is niet eenmalig, maar structureel van aard. Er wordt onderscheid gemaakt tussen fase 1 en fase 2, waarbij fase 1 de periode betreft tot certificering/herbeoordeling t.b.v. de CO₂-Prestatieladder. Fase 2 betreft de periode na certificering/herbeoordeling. Doel van de communicatie is tweedelig: enerzijds het vergroten van de bekendheid van het Programma Verduurzaming JenV en kennisgeving over de voortgang met betrekking tot de CO₂-reductie door te benadrukken welke doelen zijn behaald en met behulp van welke maatregelen. Anderzijds is dit het vergroten van de bewustwording en kennis m.b.t. duurzaamheid bij alle medewerkers van JenV.

5.1.2. Strategie

De communicatie zal het belang van CO₂-management voor JenV beschrijven. Zowel intern als extern zal de communicatie inzicht geven in het CO₂-reductiebeleid en de prestaties. Daarbij moet de noodzaak van CO₂-reductie voor iedereen duidelijk zijn (kennis). Bij de interne doelgroepen moet de communicatie daarnaast ook resulteren in een attitude- en gedragsverandering. Verder is het belangrijk om duidelijk en regelmatig te communiceren om het onderwerp verduurzaming in beeld te houden bij de doelgroepen.

Het Programma Verduurzaming JenV draagt zorg voor het periodiek actualiseren van de CO₂-voetafdruk en de effectiviteit van ingevoerde reductiemaatregelen van JenV. Ook heeft het Programma Verduurzaming JenV de taak om de verkregen inhoudelijke input te vertalen in toegankelijke teksten/illustraties en deze vervolgens zowel intern als extern te publiceren en te gebruiken voor interne rapportage aan verantwoordelijke bestuurders.

5.1.3. JenV organisaties

Vanuit het Programma Verduurzaming JenV wordt een algemeen communicatieplan geschreven en jaarlijks bijgewerkt voor JenV als geheel. Het is aan de afzonderlijke JenV organisaties om dit algemene communicatieplan zo aan te passen of te herschrijven dat het past bij hun organisatie. Dit communicatieplan fungeert tevens als basis voor het eigen communicatieplan van de JenV organisaties.

5.2. Communicatie doelstellingen

De communicatie over het belang van CO₂-reductie moet bijdragen tot bewustwording (kennis) over duurzaamheid, veranderings-bereidheid (houding) ten aanzien van het duurzaamheidsbeleid van JenV, en vermindering (gedrag) van CO₂-uitstoot op de werkplek. Verder zal vanuit de communicatie van het Programma Verduurzaming zal worden gefocust op de volgende doelen:

1. Kennis over het thema duurzaamheid in zijn algemeenheid onder medewerkers vergroten;
2. Kennis vergroten over de connectie tussen JenV en duurzaamheid en kennis over wat JenV doet om te verduurzamen, zoals ambities en behaalde doelen van het programma, maar ook wat de CO₂-reductiemaatregelen inhouden en op welke manier ze bijdragen aan het behalen van de reductiedoelen;
3. Medewerkers inspireren en informeren: wat kunnen ze zelf doen? Hier vallen ook houdings- en gedragsdoelstellingen onder. Enerzijds is dit het benadrukken dat alle aangekondigde reductiemaatregelen niet vrijblijvend zijn, maar dat er altijd een inspanningsverplichting geldt voor alle medewerkers van JenV. Bijvoorbeeld: we dragen allemaal bij aan een groen(er) woon/werkverkeer om op die manier CO₂-uitstoot te besparen. Anderzijds is het positief inspireren: Denk hierbij aan het organiseren van een vegetarische lunchweek en het geven van andere tips & tricks;
4. Medewerkers betrekken en evt. laten meedenken op bepaalde onderwerpen van het programmateam.

Bij de interne doelgroepen wordt continu aandacht gericht op:

- de inhoud van de JenV ambities;
- de belangrijke en noodzakelijke ambities en reductiemaatregelen én;
- de aangekondigde reductiemaatregelen en dat deze niet vrijblijvend zijn, maar dat er altijd een inspanningsverplichting geldt voor de medewerkers die dit betreft.

Na het behalen van het CO₂-Bewust certificaat trede 3, en de jaarlijkse herbeoordeling (van de CO₂-Prestatieladder) communiceert JenV periodiek (met een minimale frequentie van eens per 3 maanden) intern en extern over tenminste een van onderstaande punten:

- het energiebeleid en de reductiedoelstellingen van de organisatie (en de verschillende organisatie onderdelen);
- het huidig energiegebruik en trends binnen de organisatie;
- de behaalde besparingen in CO₂-uitstoot;
- de mogelijkheden voor individuele bijdrage(n) door medewerkers.

6. Participatie

Vanuit de CO₂-Prestatieladder wordt op trede 3 gevraagd om deelname aan een sector- of keteninitiatief. Onder andere aan de volgende externe keteninitiatieven neemt JenV deel:

6.1. JenV externe keteninitiatieven

Community of Practice (CoP) CO₂-Prestatieladder Rijksbreed

In 2021 is er een CoP opgericht met de focus op de implementatie van de CO₂-Prestatieladder Rijksbreed. Deelnemers aan deze CoP zijn o.a. Ministeries van BZK, IenW, VWS, de Politie en JenV, maar ook uitvoeringsorganisaties zoals het Rijksvastgoedbedrijf. PIANOo, onderdeel van RVO, is trekker van deze CoP en vanuit het JenV programma Verduurzaming zijn leden uit het programmateam deelnemer. Afhankelijk van agenda en thema wordt in overleg deelgenomen.

Denk Doe Duurzaam

Denk Doe Duurzaam (DDD), geïnitieerd door het ministerie van BZK laat zien hoe onderdelen van het Rijk via hun eigen bedrijfsvoering en inkoop bijdragen aan een duurzamer, socialer en innovatiever Nederland. Denk Doe Duurzaam organiseert structurele vergadering en bijeenkomsten waarbij de departementen elkaar ontmoeten, inspireren en kennis met elkaar delen.

Verduurzaming CAO Rijk

Tijdens de onderhandelingen over de CAO Rijk 2022-2024 hebben vakbonden en werkgever Rijk een pilot afgesproken voor verduurzaming van de cao. De Pilot duurzame cao krijgt vorm onder begeleiding van het rijksbrede programmateam DDD. De bedoeling is om duurzame ideeën uit te proberen, om ze daarna als dat kan Rijksbreed door te voeren.

Vanuit de IND: MVO-werkgroep binnen het Netwerk van Publieke Dienstverleners

Werkgroep MVO is gericht op het organiseren van bestuurderstafels MVO en bijeenkomsten voor MVO adviseurs uit het Netwerk van Publieke Dienstverleners. Gericht op het uitwisselen van kennis, inspiratie- en leiderschapssessies inzake duurzaamheid. IND participeert bij diverse bijeenkomsten.

COA IKP Event (Symposium)

Het Internationaal Kennisplatform (IKP) van het COA organiseert de uitwisseling van kennis en ervaringen op het gebied van opvang en begeleiding van asielzoekers. Het brengt praktijkmensen, beleidsmakers en onderzoekers uit verschillende landen samen. Op 20 juni organiseerde het IKP en COA het internationale hybride symposium 'Sustainability in Asylum Reception in Europe'.

6.2. JenV interne keteninitiatieven

Koplopers groep door ontwikkelen CO₂-Prestatieladder JenV

Het kernteam Verduurzaming JenV is verantwoordelijk voor de coördinatie van de implementatie en doorontwikkeling van de CO₂-Prestatieladder en de gehele PDCA cyclus. Omdat er een groot verschil is tussen deze 15 organisaties in de mate van invloed die zij hebben op verduurzaming is er een koplopers groep opgericht. Deze groep bestaat uit de vier grootste JenV organisaties (samen verantwoordelijk voor ca 90% van de CO₂-voetafdruk van JenV). Het doel is, samenwerken en afspraken te maken over de

doorontwikkeling van de CO₂-Prestatieladder i.r.t. de PDCA cyclus. Daarnaast is het doel de elf overige (kleinere JenV organisaties) mee op sleeptouw te nemen, te inspireren en mogelijk te faciliteren.

Netwerk Programma Verduurzaming JenV

In oktober 2020 is er gestart, vanuit het kerndepartement van JenV, met het programma en bijkomend netwerk Verduurzaming JenV. Hierin zijn alle duurzaamheidscoördinatoren vertegenwoordigd vanuit JenV en hun diensten en agentschappen. Periodiek worden er netwerkbijeenkomsten georganiseerd om kennis met elkaar te delen en initiatieven en best practices met elkaar uit te wisselen.

Netwerkbijeenkomst CO₂-Prestatieladder

De fysieke bijeenkomst in april stond in het teken van de CO₂-Prestatieladder en hoe deze methodiek te borgen in onze P&C cyclus. Het was een informatieve bijeenkomst met twee sprekers vanuit I&W en DEA JenV. De bijeenkomst werd het vertrekpunt om te gaan werken aan de inbedding van de CO₂-Prestatieladder in de P&C (jaarplan) cyclus van alle JenV organisaties.

Netwerkbijeenkomst Impact Reporting

Het thema 'Impact Reporting' stond centraal in de fysieke netwerkbijeenkomst in oktober. Medewerkers maakten kennis met 'Impact Reporting: het meten en communiceren van de sociale, ecologische en economische effecten van de activiteiten, producten of diensten van een organisatie.

Verborgene voetafdruk milieudelicten

Dit initiatief betreft een samenwerking tussen Politie en het OM waarbij de CO₂- en ecologische voetafdruk van specifieke milieudelicten in beeld wordt gebracht. Insteek is dat met een relatief kleine intensivering aan middelen bij OM en Politie een grote impact kan worden behaald bij het reduceren van milieucriminaliteit (denk b.v. aan lozen afval, verbranden afgekeurde brandstoffen).

Nyenrode leiderschapstraject

Vanuit het centrale verduurzamingsteam is in samenwerking met de Nyenrode Universiteit een leiderschapsleergang georganiseerd met als doel met een aantal bestuurders van de grote JenV organisaties (IND, OM, COA, DJI, Politie) en het bestuursdepartement het gesprek aan te gaan op welke wijze de verduurzaming JenV breed geborgd kan worden in de organisatie en tevens een standaard onderdeel wordt van de beleidsontwikkelingen en primaire processen.

Duurzame Spelen

Binnen JenV worden de Duurzame Spelen gespeeld. Het is een verduurzamingsspel, ontwikkeld door de Phi Factory, met als doel de kennis en bewustwording op duurzaamheid onder medewerkers te vergroten en gedragsverandering te bewerkstelligen. Binnen JenV spelen verschillende organisaties mee (OM, COA, Politie, IND, Rechtspraak, JIO, NCSC, NFI, CJIB en bestuursdepartement).

Koerskaart JenV Academy

Vanuit het programma Verduurzaming JenV en in samenwerking met de IND, het COA en de JenV Academie wordt er een koerskaart op duurzaamheid ontwikkeld. De koerskaart is een gestructureerde manier om teams gesprekken te laten voeren over complexe multidisciplinaire onderwerpen. Met deze methodiek willen we bewustwording, eigenaarschap en het handelingsperspectief vergroten bij leidinggevenden (en hun teams) op duurzaamheid. Dit is ook één van de interventies waaraan het programma werkt om het thema duurzaamheid verder en breder binnen de organisatie te laten landen.

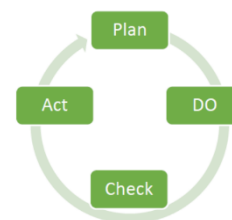
Werkgroep Communicatie

De werkgroep communicatie is opgezet met als doel het bij elkaar brengen van alle communicatieadviseurs verduurzaming van de grotere JenV organisaties (COA, DJI, IND, OM, Politie en de Rechtspraak). De centrale regie ligt bij het programma, maar JenV organisaties zijn zelf bezig met het nemen van verduurzamingsmaatregelen. Deze werkgroep zorgt voor meer binding tussen organisaties en er wordt gekeken naar doelen en acties die gezamenlijke opgepakt kunnen worden.

7. Stuurcyclus CO₂-management

7.1. Stuurcyclus via de Deming circle

De stuurcyclus van de CO₂-Prestatieladder is ingericht volgens de principes van de 'Deming circle'. Hierdoor wordt een continue verbetering van de processen geborgd. De fases van de cyclus en de bijbehorende activiteiten zien er als volgt uit:

Plan

Ten eerste worden de beleidsdoelstellingen bepaald en vastgelegd. Op basis hiervan worden vervolgens keuzes gemaakt voor CO₂-reducerende maatregelen en de deelname aan (keten)initiatieven.

Do

Het uitvoeren van plannen die gemaakt zijn in de vorige fase(n).

Check

Het controleren of de plannen op de juiste manier zijn uitgevoerd. Dit gebeurt door de CO₂-voetafdruk en emissie-inventaris op te stellen en deze te monitoren via periodieke rapportages.

Act

Het beleid waar nodig bijstellen en bijsturen door middel van maatregelen en doelstellingen. De documenten die hier voor nodig zijn worden geactualiseerd.

Rijksoverheid

Januari 2024